

Borbó-Sartorius, l'enllaç impossible

Segons l'estudi fet per a EL TEMPS per Armand de Fluvià, president de la Societat Catalana de Genealogia, Heràldica i Sigil·lografia, si el príncep Felip de Borbó contraiguera matrimoni amb Isabel Sartorius hauria de renunciar al tron.

La Pragmàtica de Matrimonis, vigent des de Carles III, prohibeix el matrimoni desigual.

La monarquia és —juntament amb la república— una de les dues formes d'estat tradicional. Actualment la diferència fonamental rau en el fet que a la primera el cap de l'estat és hereditari i a la segona és —en principi— electiu. Democràticament parlant, és evident que la república és més democràtica. Els únics motius, penso jo, pels quals avui es pot acceptar el fet d'un monarca hereditari com a cap de l'estat són, principalment, que la institució hagi arrelat profundament en el senti-

ment popular, generalment després de segles de convivència; que hagi sabut adaptar-se intel·ligentment als canvis socials; i que no sigui contestada o discutida per la majoria de la població. Pel fet de ser hereditària, la monarquia té també alguns elements diferenciadors (el valor dels quals no entro a discutir, perquè no és el moment, però hi són): hi ha una dinastia, una línia reial —generalment ininterrompuda a través dels segles, una família (un pare, una mare, uns fills, uns germans, etc.) que

s'ha anat perpetuant al llarg dels temps i que forma part essencial d'aquella línia, d'aquella dinastia. Una família i una dinastia al servei d'un poble, que la considera pròpia i la pren per model. Totes aquestes dinasties (em circumscriu a l'àrea europea) tenen unes lleis o unes disposicions per les quals han regulat els seus enllaços matrimonials, i les seves exclusions de la línia dinàstica. La majoria d'elles han adquirit, inclús, rang de lleis fonamentals. Fins tot les famílies regnants es regeixen per

aquelles lleis pròpies i característiques. El fet de vulnerar-les produeix, *ipso facto*, l'exclusió de la línia dinàstica i, per tant, la pèrdua de la condició o qualitat de dinastia, o sigui de persona amb capacitat de succeir en el tron. Per tant, a més dels privilegis inherents a la seva condició, els dinastes tenen també unes obligacions envers la dinastia, si els volen mantenir.

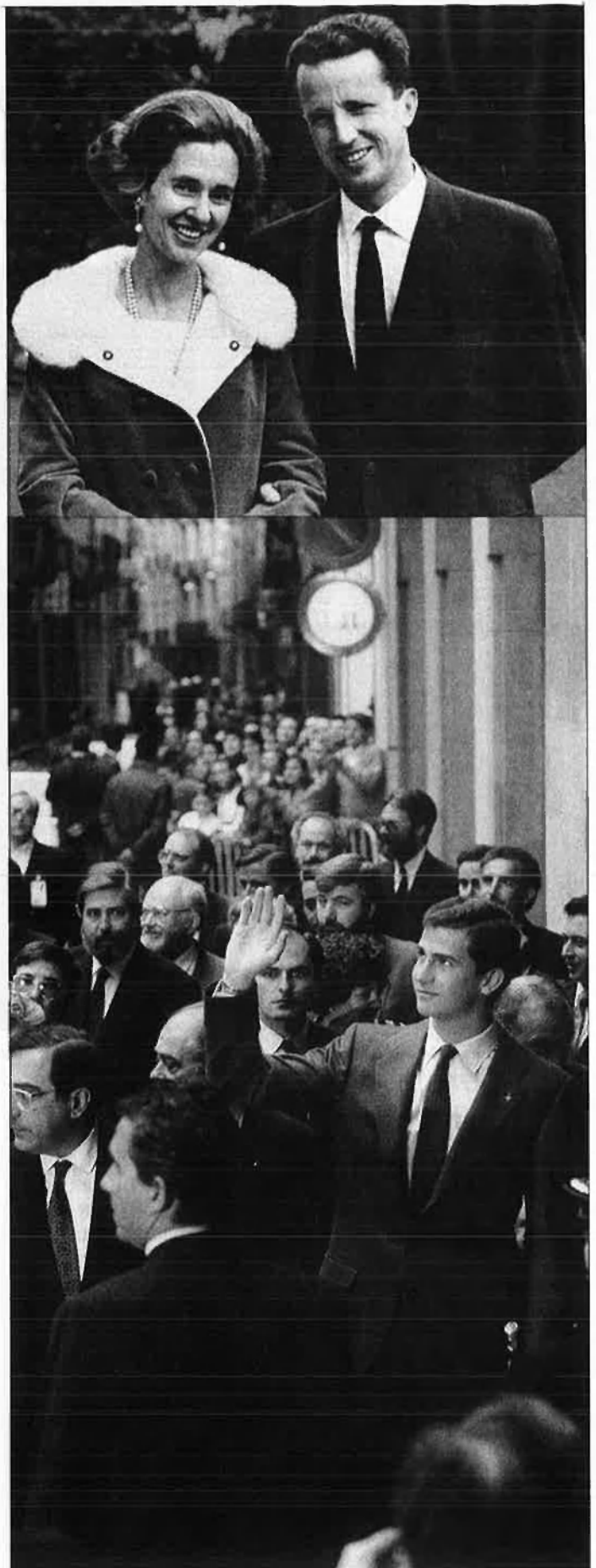
L'Estatut Familiar de la casa imperial i reial d'Àustria-Hongria, exigeix, per succeir al tron, ser mascle, fill legítim, matrimoni d'igual rang

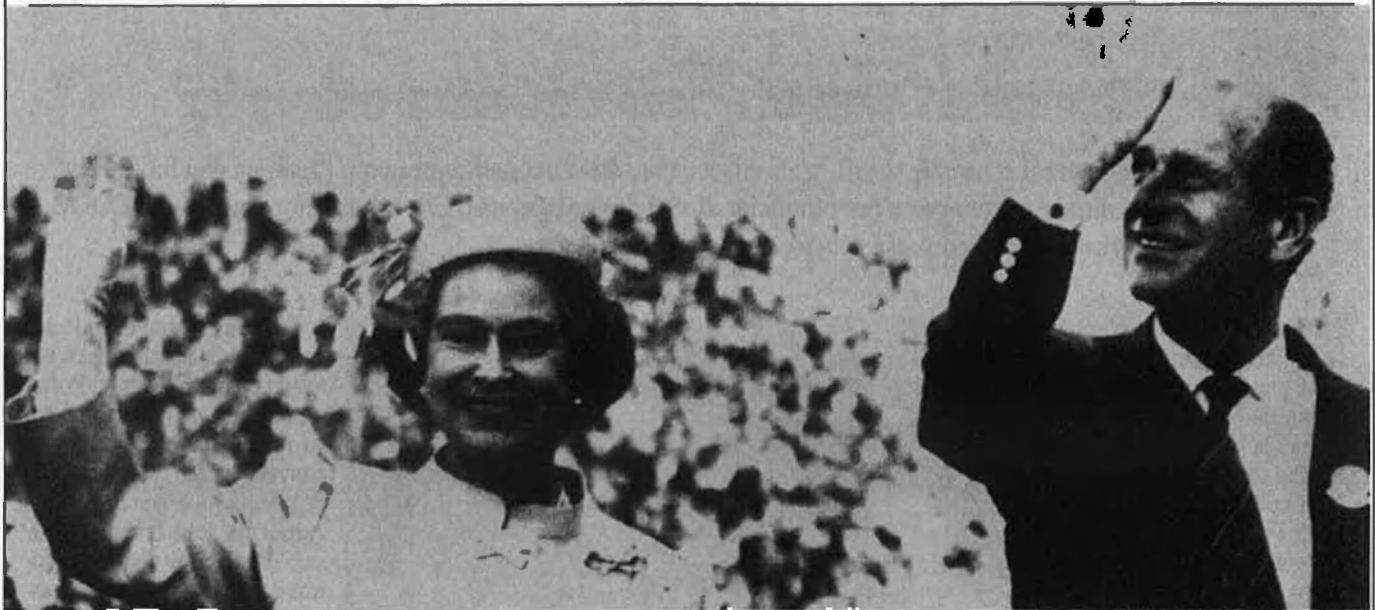
(no morganàtic o desigual) i autoritzat pel cap de la Casa Imperial-Reial, i ser catòlic. Eixigeix el mateix la Casa Reial de Baviera. A Bèlgica cal ser mascle, legítim, i tenir el consentiment del rei i del Parlament. A Bulgària: ser mascle, legítim, i ortodox de religió. A Dinamarca: ser legítim, la dona pot heretar, però, si té un germà, hereta aquest, tenir el consentiment del rei o la reina, en el seu cas, ser luterà, i que el matrimoni sigui igual. El 1953, per un referèndum, es va establir que les dones també podrien regnar. Tots els prínceps que s'havien casat morganàticament no són dinastes i porten el títol de comtes de Rosenborg. Al regne de França regia la llei sàlica (les dones excloses), per a ser dinasta calia ser també francès, legítim i fill de matrimoni religiós catòlic autoritzar pel rei. Al Regne Unit de la Gran Bretanya: l'home és preferit a la dona entre germans; cal ser protestant de religió, no divorciat i tenir l'autorització del rei o de la reina. A Grècia: ser mascle, legítim, ortodox i tenir el consentiment del rei. A Itàlia: ser mascle i catòlic. A Luxemburg: ser mascle, però si no n'hi ha cap, poden regnar les dones. Tenir el consentiment del gran duc per a casar-se. A Noruega: fins el 1990 ha regit la llei sàlica (dones excloses). A partir d'ara, però, poden regnar, inclús si tenen germans, i aquests són menors. Com que aquest canvi a la Constitució s'ha fet quan ja havia nascut un fill després d'una filla, a l'hereu de la corona se li han mantingut els drets adquirits. Cal que sigui luterà, i tenir el consentiment del rei. Als Països Baixos: els fills són preferits a les filles, i cal el consentiment legal per al matrimoni. A Portugal: els homes són preferits a les dones, i cal ser legítim portuguès, catòlic i l'autorització

del rei. A l'Imperi Alemany-Regne de Prússia: les dones excloses, ser legítim, els matrimonis no han de ser morganàtics, i cal l'autorització del rei-emperador. A Romania: ser mascle, l'autorització del rei, i ser ortodox. A Rússia: els homes són preferits a les dones, que també poden regnar. Imposa els matrimonis iguals i ortodoxos i cal l'autorització del tsar. A Suècia: les dones excloses, els matrimonis iguals, el consentiment del rei, i ser luterà. El 1980, però, es va modificar la constitució i des d'aleshores poden regnar les dones i passar per davant dels seus germans si són més grans. L'hereu actual és dona i no es van tenir en compte els drets adquirits pel seu germà menor. A Iugoslàvia: només els homes poden ser reis.

Com podeu veure, totes les monarquies tenen lleis d'exclusió al tron i un gran nombre de prínceps i princeses han hagut de renunciar als seus drets d'infringir-les. Recordem, com a cas més conegut, el del rei Eduard VIII d'Anglaterra, que es va convertir en duc de Windsor en casar-se amb una divorciada.

¿I quin és l'estatut de la Casa Reial espanyola? Pel que fa a la successió al tron de la Casa Reial, es regeix pel que disposa la Constitució espanyola del 1978, la qual, al Títol II tracta "de la Corona" i al seu Article 57,¹ disposa: "La Corona d'Espanya és hereditària en els successors de S.M. Joan Carles I de Borbó, *legítim hereu de la Dinastia històrica* (la cursiva és meva). La successió al tron seguirà l'ordre regular de primogenitura i de presentació, i serà preferida sempre la línia anterior a les posteriors; en la mateixa línia, el grau més pròxim al més remot; en el mateix grau, l'home a la dona, i en el mateix sexe la persona major o la menor". I al paràgraf 4 del mateix Article es diu: "Les persones

que, tenint dret a la successió al tron, contraguessin matrimoni contra la prohibició expressa del Rei i de les Corts Generals, restaran excloses de la successió elles mateixes i els seus descendents". Hi ha, però, una altra llei de la Casa Reial, que regula els matrimonis de les persones reials. Es tracta de la Pragmàtica de Matrimonis de 23.3.1776, promulgada per Carles III d'Espanya, que va ser inclosa com a Llei 9a. al Tit. 2on. del Llibre 10 de la Novíssima Recopilació de les Lleis d'Espanya, per la qual els dinastes no poden contraure matrimonis desiguals, i si ho fan, encara que sigui amb l'autorització del rei, perden els seus drets al tron. El 20.3.1875 la *Gaceta de Madrid* publicava una Reial Ordre manifestant que aquella Pragmàtica continuava vigent. El mateix disposava una altra Reial Ordre publicada a la mateixa *Gaceta* el 16.4.1915, i avui encara hi està.

Proclamada la II República, la Casa Reial mantingué rigorosament les disposicions de la Pragmàtica i, per això, el príncep d'Astúries, Alfons, quedà exclòs de la successió, el 1933, a causa del seu matrimoni morganàtic. De la mateixa manera, el fill segon d'Alfons XIII, l'infant Jaume,

que ja havia renunciat també el 1933, pel fet de ser sordmut, es casà morganàticament, el 1935 i el 1945 escrivia una carta al seu germà petit, el comte de Barcelona (rei *de jure*, amb el nom de Joan III, des de la mort d'Alfons XIII) dient-li: "Precisamente para evitar toda posibilidad de futuras discusiones en cuanto a la indiscutibilidad del orden sucesorio, base fundamental de la legítima Monarquía, cuando me decidí a contraer matrimonio, con posterioridad a la renuncia que por mí y por mis descendientes había hecho a los derechos que me correspondían a la Corona de España, elegí mi esposa fuera del círculo de las Familias Reales, *condición indispensable, según las seculares leyes de nuestra Patria y Casa*, (la cursiva és meva), para que nuestros descendientes puedan intentar reivindicar derecho alguno com tales personas reales". Per això, els fills nascuts d'aquest matrimoni, Don Alfonso i Don Gonzalo de Borbón y Dampierre, ja nasqueren sense cap dret a la Corona, o sigui, no foren mai dinastes, formen part de la família del rei però no de la Família Reial. També a l'exili es casaren morganàticament les filles d'Alfons XIII, les infantes Beatriu i Cristina, la

primera amb el príncep Alessandro Tórtonia, i la segona amb el comte Enrico Mareno-Cinzano i, encara que no era necessari, volgueren expressar la seva formal renúncia en els seus capítols matrimonials. El mateix passà amb les filles del comte de Barcelona, Joan III, les infantes Pilar, ara duquesa de Badajoz, i Margarida, ara duquesa de Sòria, germanes del rei Joan Carles I.

Cap rei de les dinasties dels Àustria o dels Borbó no es casà fora d'aquell cercle de famílies reials. Tampoc ho féu cap rei de la dels Trastàmara (ni la branca de Catalunya-Aragó ni la de Castella-Lleó). Per trobar un precedent al nostre país hauríem de remuntar-nos a Pere el Cerimoniós (mort el 1387) que, viudo per tercera vegada, i ja amb hereus que li asseguraven la successió, es va casar, als 58 anys, el 1377, amb la noble empordanesa Sibil·la de Fortià. L'altre precedent existent és el del també quart matrimoni, el 1322, de Jaume II, de 55 anys, i també amb la successió assegurada, amb la noble Elisensa de Montcada. A la corona navarresa no hi ha cap precedent, i a la castellana el del rei Pere I el Cruel (mort el 1369) qui, després de fer anul·lar el seu matrimoni amb Blanca de Borbó,

es va casar amb la noble María de Padilla, i després de repudiar-la, amb la també noble Juana de Castro, i també hi ha el precedent del rei Ferran II de Lleó (mort el 1188), casat quan ja havia tingut fills de la primera muller, amb l'anoble Teresa de Trava.

És evident, doncs, que el que ininterrompudament s'ha exigit a tots els membres de la Casa Reial espanyola, en relació als seus enllaços matrimonials, és també exigible a l'actual hereu de la Corona. Jo no sé què hi ha entre ell i Isabel Sartorius, filla del quart marquès de Marino, però, mentre sigui vigent la Pragmàtica del 1776, si es volen casar, ell haurà de renunciar als seus drets al tron. No veig ni trobo cap excusa perquè una persona que ja gaudeix de tants privilegis pel damunt dels altres ciutadans, no hagi de complir una de les poques obligacions que té. D'altra banda, seria molt fort que, per a eximir-lo d'aquesta obligació —gràcies a la qual, precisament, el seu pare és rei d'Espanya com a "legítim hereu de la dinastia històrica" (des del 1977, per l'abdicació del seu pare)— ara s'abolís aquella disposició de Dret Dinàstic.

Armand de Fluvià